CZU: 159.937:373.016 **https://doi.org/10.59295/sum5(185)2025_30**

DEZVOLTAREA CURRICULUMULUI ȘCOLAR DIN PERSPECTIVA OPTIMIZĂRII PERCEPȚIEI ELEVILOR

Galina PRAVIȚCHI,
Universitatea de Stat din Moldova

Articolul analizează dezvoltarea curriculumului școlar prin prisma optimizării proceselor perceptive ale elevilor, evidențiind rolul esențial al percepției în învățare. Sunt prezentate strategii educaționale și metodologii didactice menite să îmbunătățească mecanismele perceptive, facilitând asimilarea și integrarea eficientă a cunoștințelor. Se subliniază importanța unui curriculum flexibil, adaptat nevoilor individuale ale elevilor, care să valorifice diverse aspecte perceptive, promovând astfel o învățare activă și durabilă. Prin integrarea unor metode didactice inovatoare, utilizarea resurselor educaționale multisenzoriale și aplicarea unor strategii de evaluare formativă, curriculumul poate deveni un instrument esențial pentru dezvoltarea percepției elevilor. În acest sens, articolul argumentează necesitatea unei structuri curriculare flexibile, centrate pe elev, care să permită adaptarea strategiilor educaționale la dinamica proceselor perceptive individuale. Astfel, se promovează o învățare activă și durabilă, contribuind la formarea competențelor esențiale pentru succesul educațional și profesional al elevilor.

Cuvinte-cheie: *dezvoltarea curriculumului școlar, eficiență educațională, percepția elevilor.*

DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM FROM THE PERSPECTIVE OF OPTIMISING STUDENTS' PERCEPTION

The article analyses the development of school curriculum through the prism of optimising students' perceptual processes, highlighting the essential role of perception in learning. It presents educational strategies and teaching methods aimed at improving perceptual mechanisms and facilitating the effective assimilation and integration of knowledge. It emphasises the importance of a flexible curriculum, adapted to the individual needs of students, which makes use of different perceptual aspects and thus promotes active and sustainable learning. Through the integration of innovative teaching methods, the use of multisensory educational resources and the application of formative assessment strategies, the curriculum can become an essential tool for the development of students' perception. In this regard, the article argues for the need for a flexible, learner-centred curriculum structure that allows for the adaptation of educational strategies to the dynamics of individual perceptual processes. This promotes active and sustainable learning and contributes to the development of competences that are essential for students' educational and professional success.

Keywords: *school curriculum development, educational effectiveness, students' perception.*

Introducere

Procesul educațional modern se află într-o continuă adaptare la cerințele unei societăți dinamice, marcate de evoluția rapidă a cunoștințelor, schimbările tehnologice și necesitatea dezvoltării unor competențe complexe. În acest context, optimizarea curriculumului școlar reprezintă o condiție fundamentală pentru maximizarea potențialului cognitiv al elevilor și asigurarea unei învățări eficiente și durabile. Printre factorii esențiali care influențează acest proces, percepția joacă un rol central, determinând modul în care informațiile sunt recepționate, procesate și integrate în structurile cognitive ale elevilor. Studiile din domeniul psihologiei educaționale au evidențiat că procesele perceptive influențează semnificativ atenția, memoria și capacitatea de învățare.

Având în vedere aceste aspecte, dezvoltarea unui curriculum care să favorizeze stimularea optimă a mecanismelor perceptive nu este doar o opțiune pedagogică, ci o necesitate stringentă pentru eficientizarea procesului educațional. În acest sens, adaptarea curriculumului la particularitățile perceptive ale elevilor nu doar că facilitează o înțelegere mai profundă și durabilă a conținuturilor educaționale, ci și sprijină formarea unor competențe esențiale pentru succesul academic și profesional. Printr-o abordare integrată, care să pună accent pe stimularea percepției active și conștiente, curriculumul poate deveni un instrument esențial în dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a capacității de autoreglare cognitivă a elevilor, oferindu-le acestora oportunitatea de a se adapta eficient la cerințele unei lumi aflate într-o continuă schimbare.

Tendințe și perspective actuale în dezvoltarea curriculumului școlar

Potrivit teoriei curriculare contemporane, curriculumul nu ar trebui să fie doar o listă rigidă de conținuturi, ci un cadru flexibil care răspunde nevoilor elevilor și le permite acestora să aplice cunoștințele în viața reală. Curriculumul trebuie să încurajeze gândirea critică și să promoveze dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor. De asemenea, se pune accent pe învățarea centrată pe elev, care promovează o învățare activă, participativă și orientată spre dezvoltarea abilităților sociale, emoționale și comportamentale ale elevilor [8].

Curriculumul școlar nu este doar o simplă listă de lecții sau subiecte de studiu, ci un cadru dinamic care reflectă valorile educaționale ale unei societăți și se adaptează la schimbările socio-culturale și economice. Conform cercetărilor și teoriilor educaționale, curriculumul trebuie să fie un proces viu, care evoluează și răspunde în mod activ nevoilor elevilor și ale societății. Astfel, un curriculum bine structurat nu se limitează la transmiterea cunoștințelor teoretice, ci include și dezvoltarea abilităților socio-emoționale și integrarea elevilor în comunitate [6].

Realităţile socio-economice de astăzi impun ca finalităţile educaţiei să fie formulate nu doar în termeni concreţi şi pragmatici, dar mai ales din perspectiva nevoilor reale de formare a personalităţii celui educat. Este vorba de o nouă abordare în pedagogie, numită pedagogia competenţelor, şi de promovarea unei didactici funcţionale, care vizează formarea la elevi a unui sistem de competenţe-cheie necesare acestora în viaţă şi având menirea să asigure o inserţie socială mai bună.

După cum menționează Ceapa, elevul viitorului va fi un explorator, iar pentru aceasta el urmează a fi învăţat să cerceteze. Învăţarea prin investigaţie, prin descoperire trebuie să ducă la sesizarea fondului de probleme, la găsirea şi punerea problemei, la formularea acesteia, la determinarea strategiei de rezolvare a problemei. Iar atitudinea interogativă este caracteristică unui adevărat cercetător. Gândirea se poate aprecia ca un flux de idei. Se poate concluziona că la cei la care fluxul de idei este mai mare, dintre multele idei s-ar putea ca una să fie mai originală [3].

Modernizarea curriculumului este posibilă prin adoptarea de către învăţământul din Republica Moldova a unei pedagogii a competenţelor şi stabilirea, prin standardele educaţionale, a finalităţilor educaţionale din aceeaşi perspectivă. Acest demers poate furniza procesului de învăţământ direcţii mult mai clare de formare/dezvoltare a personalităţii elevului, va conduce la armonizarea în ceea ce priveşte finalităţile educaţiei a sistemului educaţional naţional cu sistemele de învăţământ din Europa.

În acest sens, noile standarde educaţionale pentru învăţământul din Moldova au fost proiectate tocmai din această perspectivă a competenţelor, ele marcând trecerea de la un enciclopedism al cunoaşterii, imposibil de atins în raport cu viteza de multiplicare a informaţiilor, la o cultură a acţiunii contextualizate. Aceasta va conduce la focalizarea actului didactic pe achiziţiile finale ale elevului şi la stăpânirea de către acesta a unor competenţe-cheie formate ca urmare a parcurgerii unui curriculum şi necesare elevului în viaţă [2].

Transformările la nivelul curriculumului educațional vizează redimensionarea funcțiilor informative și formative ale educației, elaborarea de produse curriculare „în perspectivă”, valorificarea interdisciplinarității/transdisciplinarității; extinderea disciplinelor opționale, unificarea tehnologiilor informației și comunicării, formarea unei noi generații de cadre didactice, promovarea relațiilor de parteneriat între agențiile educaționale, stimularea învățării active, interactive, a autoînvățării [6, p. 5].

În această abordare, curriculumul este văzut ca un proces complex de negociere între diversele interese și nevoi educaționale, fiind continuu modelat prin interacțiunea dintre cadrele didactice, elevi și autoritățile educaționale. Această dinamică subliniază importanța colaborării și adaptabilității în educație, pentru a asigura o învățare de calitate și o dezvoltare armonioasă a elevilor [8].

Noul curriculum școlar urmărește formarea competențelor-cheie esențiale pentru învățarea pe tot parcursul vieții și integrarea activă în societate. Acesta este ***centrat pe elev***, adaptându-se nevoilor individuale prin metode participative și constructive, precum învățarea prin proiecte. Asigură ***coerență*** între discipline și niveluri educaționale, garantând o progresie logică a învățării. Prin **flexibilitate**, permite personalizarea educației și integrarea noilor tehnologii. Promovează un ***echilibru optim*** între timpul de studiu, efortul cognitiv și materiile de bază și opționale. De asemenea, încurajează ***integrarea interdisciplinară***, conectând disciplinele pentru dezvoltarea unor competențe durabile [5].

Strategii didactice pentru optimizarea percepției în procesul educațional

A. Tarnovschi consideră că percepția este nu doar o imagine mai mult sau mai puțin constituită a unui obiect sau fenomen din lumea externă, dar poate fi examinată și ca proces, în cursul căruia se formează, se „construiește” treptat imaginea perceptivă. Din această perspectivă percepția poate fi concepută ca un sistem de acțiuni perceptive. În formarea și desfășurarea acțiunilor perceptive, îndreptate spre „examinarea” obiectului și elaborarea percepție ca „model mental” al acestuia, un rol important îl joacă procesele motrice: mișcările mâinilor în pipăit, mișcările ochilor în urmărirea conturului în percepția vizuală a obiectelor, micromotricitatea coardelor vocale în perceperea sunetelor etc. [12].

Potrivit lui M. Zlate percepția îndeplinește următoarele roluri fundamentale în raport cu existența și activitatea omului:

1. *rol de informare* a individului asupra existenței și caracteristicilor obiectelor din lumea înconjurătoare, fapt ce facilitează adaptarea lui la lumea obiectelor;

2. *rol de ghidare*, orientare, de reglare a comportamentelor;

3. *„rol comutator”*, în sensul că ea închide și deschide circuitele traiectoriilor foarte întinse ale actelor mintale, interne și motorii, externe. Percepția nu este numai premisa integrării unor structuri psihice superioare, ci și punctul de sosire, forma de concretizare și verificare, prin confruntarea cu realul, a acestora [13].

Conform lui M. Golu, procesul perceptiv este unul de desfășurare fazică, având următoarele faze: a) *detecția* – sesizarea acțiunii stimulului și încadrarea lui în spațiu și timp; b) *discriminarea* – desprinderea stimulului din contextul celorlalți; c) *identificarea* – integrarea finala a modelului informațional al stimulului și în elaborarea răspunsului; d) *interpretarea* – se desprinde semnificația stimulului identificat și se pune în relație cu scopul activității subiectului.

Desfăşurarea procesului perceptiv este mijlocită de o succesiune de operaţii şi acţiuni pe care le efectuăm cu sau asupra obiectului perceput: acţiuni de ordonare, acţiuni de măsurare, acțiuni de deplasare, de descompunere etc. În acest fel percepția este principalul mecanism psihologic de orientare în mediul ambiant și de reglare indirectă a comportamentelor desfășurate în situație concrete. Ea se integrează organic în schema de reglare a oricărei activități desfășurate implicând limbajul, controlul gândirii și comenzile voluntare. Toate acestea relevă resursele deosebite ale activităților perceptive pentru realizarea eficientă a procesului învățării [4].

Învățarea perceptivă se referă la diferitele modificări în percepție care se produc prin învățare. Copiii trebuie învățați să perceapă, adică să privească, să asculte, să pipăie. Cu cât copilul este mai activ, percepe informația de învățat prin intermediul unui număr mai mare de analizatori, o caută, o selectează, o prelucrează, o organizează în diferite moduri în funcție de modelele perceptive, cognitive, afective, volitive deja formate, printr-un proces de prelucrare și interpretare cu atât crește eficiența învățării. Dezvoltarea abilităților perceptive prin experiență este demonstrată de descreșterea timpului de căutare necesar localizării unui stimul printre alții prin experiența cotidiană, de creșterea numărului de ținte detectate, de perfecționarea deprinderilor de scanare a câmpului perceptiv [10].

J. S Bruner distinge trei modalităţi de prezentare a cunoştinţelor astfel încât acestea să fie înţelese de orice elev:

a) modalitatea activă, realizată de subiect prin acţiune, prin manipularea liberă a realului din exteriorul lui, prin exersare sau construcţie; pentru unele experienţe umane această modalitate este de neînlocuit (de exemplu, învăţarea diferitelor sporturi, a diferitelor deprinderi de muncă ş.a.);

b) modalitatea iconică, bazată pe organizarea vizuală sau pe alt fel de organizare senzorială şi pe folosirea unor imagini schematice fără manipulare efectivă; acest nivel este guvernat de principiile organizării perceptuale şi de tehnici speciale cum ar fi inserare, completare, extrapolare ş.a.;

c) Modalitatea simbolică în care locul imaginilor este luat de simbolurile lor (cuvinte sau alte forme de limbaj), ale căror reguli de formare sau transformare depăşesc nivelul acţiunii sau al imaginii, iar gradul lor de compresibilitate (condensare) reprezintă o proprietate semantică remarcabilă (de exemplu, lungimea cercului = 2 Π R).

Bruner afirmă că orice conţinut poate fi prezentat copilului, indiferent de vârstă și depinde de organizarea corespunzătoare a celor trei modalităţi. Educatorii nu trebuie să aştepte pasivi momentul apariţiei

capacităţii de asimilare a unor cunoştinţe, ci să creeze condiţiile şi să folosească metode adecvate (metoda descoperirii, problematizării). În analiza structurii învăţării şi a eficienţei sale trebuie să se ia în considerare şi rolul subiectului ca atare, în mod deosebit – antrenarea şi angajarea elevului în cunoaştere. În ceea ce priveşte metoda de învăţare, se apreciază că rolul principal este jucat de descoperire, afirmându-se că în ordinea activităţilor contează punerea elevului în situaţia de a mânui, a rezolva contradicţii, probleme. Astfel, sarcina profesorului este de a crea (imagina) continuu contradicţii poten-ţiale, cum ar fi între un exemplu deja înţeles şi un contraexemplu ce trebuie de înţeles sau de explicat [1].

În percepţie sunt implicate şi o serie de atitudini: astfel, intervine *atitudinea motorie* (poziţia noastră faţă de obiectul ce urmează a fi perceput); *atitudinea afectivă*, motivaţia, interesele (observăm cu uşurinţă ceea ce ne interesează sau ne place); starea de pregătire intelectuală (facem o selecţie între ceea ce urmează să percepem). La baza percepţiei stă experienţa, o experienţă redusă în cazul copiilor le face percepţia mult mai săracă. Astfel, ei nu pot prea uşor desprinde esenţialul de neesenţial, ceea ce este important sau nu să facă. Pentru a dezvolta experienţa, de fapt îmbogăţirea percepţiei, trebuie prezentată copilului o ofertă bogată în material intuitiv (excursii, planşe frumos colorate, punerea în acţiune a mai multor simţuri prin intermediul filmelor, obiectelor reale). Atunci când prezentăm elevilor o plantă, de exemplu, trebuie să le-o arătăm, dar în acelaşi timp să-i lăsăm să o pipăie, să o miroase. De asemenea, este important să-i lăsăm să facă singuri o schemă a unei lecţii, să recunoască diferite obiecte, fenomene, desprinzând caracteristicile lor, să observe în mod independent, să efectueze experimente etc. [9].

Prin urmare, pentru a optimiza învățarea perceptivă, curriculumul trebuie adaptat astfel încât să stimuleze percepția activă a elevilor, prin metode variate care să favorizeze atât percepția premeditată, cât și cea involuntară. În acest sens, integrarea strategiilor didactice multisenzoriale, prin utilizarea materialelor vizuale, auditive și chinestezice, sprijină stilurile diferite de învățare și îmbunătățește asimilarea informației. Implementarea tehnologiilor educaționale, precum simulările și platformele interactive, oferă experiențe de învățare inovatoare, care facilitează explorarea activă și implicarea perceptivă a elevilor.

De asemenea, personalizarea procesului educațional este esențială, deoarece permite adaptarea metodelor de predare la particularitățile perceptive ale fiecărui elev, oferind resurse și strategii diferențiate în funcție de nevoile individuale. În acest sens, promovarea învățării prin descoperire, prin activități bazate pe investigare și experiment, contribuie la dezvoltarea percepției analitice și critice, consolidând înțelegerea profundă a conceptelor.

Pentru a susține aceste demersuri, este necesară crearea unui mediu educațional stimulativ, prin amenajarea spațiilor de învățare astfel încât să favorizeze concentrarea și să reducă factorii care pot afecta negativ percepția și procesarea informației. Totodată, formarea continuă a cadrelor didactice este crucială, deoarece îi ajută pe profesori să integreze tehnici de predare eficiente, care sprijină percepția activă și optimizează procesul de învățare.

Prin implementarea acestor măsuri, sistemul educațional poate deveni mai adaptabil, eficient și centrat pe nevoile elevilor, asigurând un proces de învățare care valorifică pe deplin potențialul perceptiv al fiecărui elev.

Concluzii

Percepția joacă un rol fundamental în procesul de învățare, influențând modul în care elevii receptează, procesează și integrează informațiile. Fiind punctul de plecare al cunoașterii, percepția determină eficiența asimilării noilor concepte și formarea reprezentărilor mentale. Un curriculum bine structurat, care ține cont de mecanismele perceptive, poate stimula atenția, concentrarea și înțelegerea profundă a conținuturilor educaționale.

Pentru a optimiza procesul de învățare, este esențială integrarea noilor tehnologii educaționale, aplicarea unor metode didactice inovatoare și promovarea unei învățări centrate pe elev. Un curriculum modern trebuie să fie flexibil, interdisciplinar și adaptabil diversității stilurilor de învățare, astfel încât fiecare elev să își poată valorifica potențialul.

Prin utilizarea unor metode didactice interactive, resurse multisenzoriale și strategii personalizate, curriculumul devine un instrument esențial în dezvoltarea competențelor necesare pentru succesul academic al elevilor.

Bibliografie:

1. BRUNER, J. S. The *Process of education*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1960. 97 p.
2. BUCUN, N., POGOLŞA, L., GUŢU, Vl., BOLBOCEANU, A., ACHIRI, I., HADÎRCĂ, M., BOTGROS, I. *Modernizarea şi implementarea curriculumului şcolar din perspectiva şcolii prietenoase copilului. Univers Pedagogic,* 2011. nr. 1, pp. 63-73. ISSN 1811-5470.
3. CEAPA, V. *Abordări teoretice în demersul pedagogic al performanței. Acta Et Commentationes Sciences of Education*, 2019, 5(2), p. 29-35. https://doi.org/10.36120/2587-3636.v5i2.29-35
4. GOLU, M. *Fundamentele psihologiei*. Ediția a V -a. București: Editura Fundaţiei România de Mâine, 2007, Vol. I ISBN 978-973-725-857-1.
5. GUȚU, Vl., GREMALSCHI, A., ANDRIȚCHI ,V., ȚÎBULEAC, A. *Concepția dezvoltării curriculumului școlar,* Chișinău, 2024. Accesat: https://mec.gov.md/sites/default/files/last_version_copy_compressed_1_0.pdf
6. GUȚU, V. (2024). *Conceptual framework of current school curriculum monitoring*. *Studia Universitatis Moldaviae Seria Științe ale Educației.* Accesat: https://educational.studiamsu.md/wp-content/uploads/2024/10/01_Gutu.pdf
7. GUȚU, Vl. *Curriculum educațional*, Chișinău, 2014. ISBN: 978-9975-71-526-3.
8. GUŢU, Vl., VELIŞCO, N. *Curriculumul educațional integrat: concept și perspectivele integralității. Integrare prin cercetare și inovare.: Științe sociale, 7-8 noiembrie 2024*. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2024, SS, pp. 475-484. ISBN 978-9975-62-687-3. ISBN (pdf) 978-9975-62-799-3.
9. LOSÎI, E. *Psihologia educației*. Chișinău: CEP USM, 2014. 204 p. ISBN 978-9975-71- 507-2.
10. PRAVIȚCHI, G. *Modalities of perception development in the educational environment. Journal of Romanian Literary Studies (JRLS),* Institutul de Studii Multiculturale Alpha, 2023, nr.35, Tîrgu-Mureș, România. pp. 376-384. ISSN: 2248-3004. https://issuu.com/dumitrubuda/docs/jrls_35_v1?fr=xKAE9_zU1NQ
11. RUSOV, V. *Condiții de asigurare a învățării perceptive. Educaţia incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții: Materialele Conf. şt.-practice intern., Ed. a 4-a, 19 oct. 2018.* Bălți, 2018. p. 167-172. ISBN 978-9975-3276-1-9.
12. TARNOVSCHI, A., RACU, J. *Psihologia proceselor cognitive: note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2017, ISBN 978-9975-71-948-3.
13. ZLATE, M. *Psihologia mecanismelor cognitive*. Iași: Polirom, 1999. 521 p.

N. B.: *Articolul este realizat în cadrul subprogramul (2024-2027) „Teoria și metodologia monitorizării și dezvoltării continue și ciclice a curriculumului școlar”, cifrul 011401 din cadrul Centrului de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale” al Universității de Stat din Moldova.*

Date despre autor:

Galina PRAVIȚCHI, doctor în psihologie, lector universitar, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0003-0838-1218
E-mail: galina.pravitchi@usm.md

Prezentat: 28.02.2025